

PROTOKOLL

Socialnämnden

Sammanträdesdatum: 2024-05-08



SN § 48

SN 2024/64

Remiss av SOU 2023:97, Ut ur utsatthet, och SOU 2023:98, Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras

Beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna remissvaret och att överlämna det till Arbetsmarknadsdepartementet.

Motivering till beslut

Bedöms ej tillämplig i detta ärende.

Sammanfattning

Socialnämnden har fått möjlighet att avge remissvar på SOU 2023:97, Ut ur utsatthet, och SOU 2023:98, Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras, 2024-04-18 Remissvaret ska ha inkommit till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 24 maj 2024.

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 att ge en utredare i uppdrag att undersöka våld och övergrepp mot vuxna och barn i samband med produktion och distribution av pornografi samt föreslå förbättringar av tillgången till skydd, stöd och vård. Utredningen inkluderade en analys av brottslighet kopplad till pornografi och betonar behovet av kunskapsstöd och sammanhållna insatser för att möta behoven hos de drabbade samt föreslår uppdateringar av lagstiftning och kommunala styrdokument för att bättre skydda offer för sexuellt utnyttjande i pornografiska sammanhang. Personer utnyttjade sexuellt i pornografiska syften lider av omfattande ohälsa, vilket kan leda till kostnader för samhället. Det är av yttersta vikt att samhället tar ansvar för att skydda och stötta personer som drabbas av sexuellt utnyttjande i pornografi för att främja en hållbar utveckling med ökad jämlikhet och välbefinnande för alla.

Utredningen ger förslag för att förbättra förebyggande arbete, skydd, stöd och vård och överväganden och förslag för att öka beivrandet av brott med koppling till pornografi. Förslagen bygger på befintliga strukturer och ansvarsfördelning och ska genomföras i samråd med relevanta aktörer, inklusive idéburna organisationer och drabbade grupper.

Riskgrupper, såsom personer med funktionsnedsättning och unga i samhällets vård, bör särskilt beaktas i genomförandet av åtgärderna.

Justerandes sign.		Utdragsbestyrkande
-------------------	--	--------------------

PROTOKOLL

Socialnämnden

Sammanträdesdatum: 2024-05-08



Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, SOU 2023:97, Ut ur utsatthet, och SOU 2023:98, Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras, 2024-04-18

Remissmissiv SOU 2023_97 och SOU 2023_98

SOU 2023_98_Volym 2

SOU 2023_98_Volym 1

SOU 2023_97

Beslutet skickas till

För vidare hantering

Arbetsmarknadsdepartementet, Regeringskansliet.

För kännedom

Förvaltningschef, socialförvaltningen

Justerandes sign.		Utdragsbestyrkande
-------------------	--	--------------------

TJÄNSTEUTLÅTANDE

1(5)

Socialförvaltningen

Diarienummer: 2024/64

Datum: 2024-04-18

Förvaltningschef, Ebba Gierow

Socialnämnden

Remiss av SOU 2023:97, Ut ur utsatthet, och SOU 2023:98 , Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras**Förslag till beslut**

Socialnämnden beslutar att godkänna remissvaret och att överlämna det till Arbetsmarknadsdepartementet.

Motivering till beslut

Bedöms ej tillämplig i detta ärende.

Sammanfattning

Socialnämnden har fått möjlighet att avge remissvar på Remiss av SOU 2023:97, Ut ur utsatthet, och SOU 2023:98 , Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras. Remissvaret ska ha inkommit till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 24 maj 2024.

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 att ge en utredare i uppdrag att undersöka våld och övergrepp mot vuxna och barn i samband med produktion och distribution av pornografi samt föreslå förbättringar av tillgången till skydd, stöd och vård. Utredningen inkluderade en analys av brottslighet kopplad till pornografi och betonar behovet av kunskapsstöd och sammanhållna insatser för att möta behoven hos de drabbade samt föreslår uppdateringar av lagstiftning och kommunala styrdokument för att bättre skydda offer för sexuellt utnyttjande i pornografiska sammanhang. Personer utnyttjade sexuellt i pornografiska syften lider av omfattande ohälsa, vilket kan leda till kostnader för samhället. Det är av yttersta vikt att samhället tar ansvar för att skydda och stötta personer som drabbas av sexuellt utnyttjande i pornografi för att främja en hållbar utveckling med ökad jämlikhet och välbefinnande för alla.

Utredningen ger förslag för att förbättra förebyggande arbete, skydd, stöd och vård och överväganden och förslag för att öka beivrandet av brott med koppling till pornografi. Förslagen bygger på befintliga strukturer och ansvarsfördelning och ska genomföras i samråd med relevanta aktörer, inklusive idéburna organisationer och drabbade grupper.

Riskgrupper, såsom personer med funktionsnedsättning och unga i samhällets vård, bör särskilt beaktas i genomförandet av åtgärderna.

Iréne Blomqvist
Verksamhetschef

Linda Hoffberg
Enhetschef

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, Remiss av SOU 2023:97, Ut ur utsatthet, och SOU 2023:98 , Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras
Remissmissiv SOU 2023_97 och SOU 2023_98
SOU 2023_98_Volym 2
SOU 2023_98_Volym 1
SOU 2023_97

Beslutet skickas till:

För vidare hantering
Arbetsmarknadsdepartementet, Regeringskansliet.

För kännedom
Förvaltningschef, socialförvaltningen

Ärendet

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att kartlägga kunskapsläget om våld och andra övergrepp mot vuxna och exploatering av barn vid produktion och distribution av pornografi samt att föreslå hur tillgången till skydd, stöd och vård för vuxna och barn kan förbättras. I uppdraget ingick också att analysera brottslighet kopplad till produktion och distribution av pornografi samt förslag på utformning och organisering av ett exitprogram för utsatta vuxna, organisering av ett program för utsatta barn samt lämna förslag på lämplig aktör att förvalta ett sådant program.

Utredningen redogör för kartläggningar av nationella regleringar och tillgängliga stöd för yrkesverksamma att erbjuda adekvat skydd, stöd och vård, samt den faktiska tillgången till sådant stöd för personer som utnyttjats sexuellt i pornografiska syften. Behovet av kunskapsstöd och en sammanhållen kedja av insatser för att möta behoven hos de drabbade, har identifierats. Utredningen pekar på bristande stöd för yrkesverksamma när det gäller att hantera sexuellt våld där förövaren inte är en närstående, och att många offer inte får det stöd de behöver på grund av bristande kunskap och resurser hos vård- och stödverksamheter. Det finns även en betoning på behovet av att ta bort material från internetplattformar, särskilt för att stödja personer som vill lämna pornografiindustrin.

Den som är utnyttjad har svårt att berätta om sin utsatthet och söka hjälp. Stöd behöver vara lättillgängligt och ha låga trösklar. Utredningen föreslår att en specialiserad lågtröskelverksamhet riktad till målgrupperna ska utvecklas i varje län och att den ska kunna erbjuda behandling av PTSD, anpassad för målgruppernas komplexa problematik. Lättillgänglig information och kontaktvägar behöver finnas och uppsökande verksamhet i samverkan mellan polis, socialtjänst och civilsamhället.

Yrkesverksamma inom framför allt skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver också ha tydliga rutiner för att kunna ställa frågor om sexuell utsatthet för att upptäcka utsatthet bland barn och vuxna de kommer i kontakt med.

Utredningen föreslår individuellt utformade exitprogram för vuxna samt program för barn med tvärprofessionell samordning där en person följer personen genom hela processen.

Programmen ska möta de komplexa behoven hos utsatta personer med mer omfattande och samordnad hjälp än vad som kan ges vid de föreslagna specialiserade lågtröskelverksamheterna. Det som såväl vuxna som barn kan behöva kan vara trauma-behandling, olika typer av vård, försörjningsmöjligheter, skydd och boende.

För både barn och vuxna ska socialtjänsten i ansvarig kommun, genom en utsedd samordnare, upprätta en individuell plan för exitprocessen. Planen ska utformas efter samråd i en för barnet eller den vuxne särskilt sammansatt tvärprofessionell grupp.

Socialtjänsten ska vidare erbjuda barnet eller den vuxne en särskild stödperson som ska finnas med genom hela exitprocessen.

Myndigheter som föreslås samarbeta för att kommuner ska kunna erbjuda program och lågtröskelverksamhet är Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna och SKR. För att säkerställa kompetensstöd till den lokala nivån, ska Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna ges i uppdrag att verka för att en *särskild regionkoordinator för barn* inrättas i varje polisregion och att det i Jämställdhetsmyndighetens instruktion förs in att myndigheten ska samordna arbetet med regionkoordinatorerna på nationell nivå.

Den som inte är svensk medborgare och inte har uppehållstillstånd eller annan uppehållsrätt som ger tillgång till insatser och vård från socialtjänst och hälso- och sjukvård kan behöva ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Den som ska återvända till sitt hemland, eller ett annat EU-land enligt Dublinförordningen, behöver stöd och planering inför återvändandet för att inte hamna i en ny situation av utnyttjande.

För att Sverige bättre ska leva upp till internationella åtaganden mot våldsutsatta och offer för människohandel för sexuella ändamål föreslår utredningen att det i 5 kap. 15 § utlänningslagen införs en möjlighet för socialnämnden att ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd (minst sex månader med möjlighet till förlängning upp till två år) för en utlänning, om det behövs för att en individuell plan ska kunna upprättas och genomföras.

Ett deluppdrag i utredningen är att analysera brottslighet kopplad till produktion och distribution av pornografi. Det påpekas att brottet olaga våldsskildring sällan anmäls, vilket hindrar tydlig rättspraxis för vad som är straffbart. Utredningen konstaterar också att brott mot person som begåtts vid produktion eller distribution av pornografi sällan anmäls och därför sällan beivras. Det betonas att det behövs ökad allmän kunskap om dessa brott samt stöd för att våga anmäla, särskilt för barn och vuxna som är drabbade.

Målgruppernas våldsutsatthet och egenskap av brottsoffer behöver tydliggöras. Utredningen föreslår ett *tillägg till 5 kap. 11 § socialtjänstlagen* där det tydliggörs att socialnämnden ansvarar för att personer som utnyttjas eller har utnyttjats i sexuell exploatering, prostitution, eller människohandel för sexuella ändamål får det stöd och den hjälp de behöver för att förändra sin situation.

Ytterligare föreslås att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, med anledning av förtydligandet i 5 kap. 11 § socialtjänstlagen, ta fram *stöd för rättstillämpningen* när det gäller socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar för identifiering, skydd, stöd, vård och rehabilitering för personer i målgrupperna, inklusive att se över behov av och förutsättningar för att ta fram föreskrifter som preciserar socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar.

Utan ändringar i socialtjänstlagen och utlänningslagen kommer nuvarande brister att kvarstå och utredaren menar att förslagen inte påverkar inte den kommunala självstyrelsen.

Ekonomisk bedömning

När det gäller ekonomiska konsekvenser, innebär förslagen vissa ökade kostnader för staten framför allt för utvecklingsmedel och statlig ersättning i individärenden. Kommuner och regioner ska få möjlighet att söka utvecklingsmedel för föreslagna program samt säkerställa tillgången till specialiserad lågröskelverksamhet i varje län.

Utredningen bedömer att förslagen kan innebära omfattande och långvariga insatser till kostnader som ansvarig kommun kan ha svårt att bära. För att ge alla i utredningens målgrupper, både vuxna och barn, möjlighet till en fungerande exitprocess på lika villkor föreslås att den kommun som ansvarar för upprättande och genomförande av en svensk eller utländsk persons individuella plan ska kunna ansöka om ersättning av statliga medel för kostnaderna i de fall kostnaderna inte ersätts av Migrationsverket. Utredningen föreslår Socialstyrelsen ska besluta om och betala ut dessa statliga medel.

Invånarperspektiv

Det är av yttersta vikt att samhället tar ansvar för att skydda och stötta de personer som drabbas av sexuellt utnyttjande i pornografiska sammanhang. Invånarnas välmående och trygghet bör vara prioriterade i utformningen av åtgärder och stödinsatser. Förslagen förväntas leda till att barn som riskerar att utnyttjas eller som redan blivit utsatta, snabbare och oftare än i dag identifieras och får det skydd och stöd och vård som de har rätt till. Vuxna, som behöver, förväntas oftare än i dag få sådan hjälp och det skydd och stöd och den vård de har rätt till.

Hållbarhetsperspektiv

Genom att adressera och förebygga sexuellt utnyttjande i pornografiska syften kan samhället främja en hållbar utveckling där alla individer har rätt till en trygg och hälsosam tillvaro. Det långsiktiga målet är att skapa förutsättningar för ökad jämlikhet och välbefinnande för alla.

Förslagen förväntas bidra till att uppfylla bland annat de jämställdhetspolitiska delmålen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. De kan också förväntas bidra till att förhindra att brottsoffer utsätts för nya brott och verkar därmed brottsförebyggande.

Förslagen förväntas även leda till förbättrade möjligheter att lagföra personer inom grov organiserad brottslighet för brott som människohandel och koppleri, där lagföringsgraden i dag är mycket låg.

Förslagen sammantagna förväntas ge positiva samhällsekonomiska effekter då personer genom ett effektivt skydd och stöd samt vård kan återhämta sig och bidra till och generera inkomster för samhället samtidigt som det förväntas minska en viktig inkomstkälla för grov organiserad brottslighet. I ett längre perspektiv kommer att förslagen att leda till stora samhällsekonomiska vinster.

Lagstiftning och kommunala styrdokument

Utredningen föreslår att lagstiftningen och kommunala styrdokument uppdateras och förstärks för att bättre skydda offer för sexuellt utnyttjande i pornografiska sammanhang. Det krävs även ett nära samarbete mellan olika myndigheter och aktörer för att säkerställa effektiva åtgärder och stödinsatser.

Remissyttrande

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Behandlad enligt MBL

Bedöms ej tillämplig i detta ärende.

Beslutets genomförande

Beslutet skickas till Arbetsmarknadsdepartementet, Regeringskansliet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ställer sig bakom Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98) och har inga övriga synpunkter att tillföra utredningens förslag.